

Advies van het Europees Comité van de Regio's over de uitvoering van de Overeenkomst van Parijs door middel van een innovatieve en duurzame energietransitie op regionaal en lokaal niveau

(2020/C 39/16)

Rapporteur: Witold Stępień (PL/EVP), lid van de regio van Łódź

Referentiedocument: initiatiefadvies

BELEIDSAANBEVELINGEN

HET EUROPEES COMITÉ VAN DE REGIO'S

Uitvoering van de Overeenkomst van Parijs door middel van een snelle, doeltreffende energietransitie op meerdere niveaus

1. wijst erop dat een innovatieve en duurzame energietransitie een ingrijpende verandering vereist van het hele energiesysteem — productie, transmissie en verbruik — met rechtstreekse gevolgen voor de infrastructuur, de markt, het milieu en de samenleving. Dit is een kans om een veiligere, rechtvaardigere en transparantere energiemarkt tot stand te brengen, grensoverschrijdende netwerken te creëren, de toegang tot en de distributie van hernieuwbare energie te verbeteren, energiearmoede uit te roeien en de rechten van consumenten en prosumenten in het energiesysteem te waarborgen.
2. Het CvdR onderschrijft de conclusies in het speciaal verslag van de Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering (IPCC) dat de opwarming van de aarde alleen kan worden beperkt tot 1,5 °C ten opzichte van de pre-industriële niveaus als er in alle sectoren een snelle en brede overgang naar een duurzaam en emissiearm energiesysteem plaatsvindt ⁽¹⁾. De omvang van deze transitie vergt geïntegreerde oplossingen en nauwe samenwerking tussen alle bestuursniveaus en het maatschappelijk middenveld, willen we de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) en de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs verwezenlijken.
3. Het CvdR is verheugd dat het Europees Parlement ⁽²⁾ erkent dat een anticiperende aanpak nodig is om een rechtvaardige overgang voor de EU-burgers te waarborgen en de regio's die het zwaarst worden getroffen door het koolstofarm maken van de economie, te ondersteunen, aangezien de overgang naar een klimaatneutraal Europa de economie concurrerender maakt, de planeet beschermt en de gezondheid en het welzijn van onze burgers verbetert.
4. Het CvdR is ingenomen met het voorstel van de nieuwgekozen Commissievoorzitter, Ursula von der Leyen, voor een Europese groene deal en een Europese klimaatwet waarin de doelstelling van klimaatneutraliteit in 2050 wordt vastgelegd. Het is met name verheugd over de oprichting van een nieuw fonds voor een rechtvaardige transitie, dat steenkoolregio's zal helpen bij de overgang naar schone energie en tegelijkertijd het Europese concurrentievermogen zal versterken.
5. De Commissie en de lidstaten zouden een krachtige doelstelling voor de middellange termijn moeten steunen die in overeenstemming is met de doelstellingen van de energie-unie, als cruciale stap op weg naar een netto-nul-uitstoot van broeikasgassen tegen 2050 ⁽³⁾. Ook zouden zij het ambitieniveau van de nationaal vastgestelde bijdragen van de Unie (Nationally Determined Contributions — NDC's) ⁽⁴⁾ moeten verhogen met een voor de hele economie geldende doelstelling, namelijk om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met ten minste 50 % te verminderen ten opzichte van het niveau van 1990. Hierbij moet bijzondere nadruk worden gelegd op niet-ETS-sectoren, aangezien hun uitstoot niet langer wordt beperkt door de toepassing van de EU-regeling voor de handel in emissierechten. Het CvdR dringt nogmaals aan op de vaststelling van ambitieuze en realistische doelstellingen voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie op EU-niveau en uitgebreide steun voor de ontwikkeling van innovatieve technologieën die verdere vooruitgang mogelijk maken.
6. Het CvdR dringt erop aan dat alle bestuursniveaus op adequate wijze worden betrokken bij de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van doeltreffende en doelgerichte klimaat- en energiemaatregelen en dat zij over de nodige capaciteit beschikken om actie te ondernemen. Het wijst op de grote verantwoordelijkheid van de lidstaten en de EU, aangezien zij de randvoorwaarden vaststellen. Lokale en regionale overheden zijn het beste in staat om de lokale gemeenschappen erbij te betrekken, particuliere investeerders aan te trekken en ambitieuze en tijdige maatregelen te nemen, niet alleen als beheerders, maar ook als energiedienstverleners en belangrijke afnemers van energiediensten (bijv. elektriciteitsnetwerken, verwarmingsdiensten, openbaar vervoer, verlichting). Bovendien kunnen lokale en regionale overheden het goede voorbeeld geven en hun gemeenschappen inspireren.

⁽¹⁾ Overeenkomstig de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs zou uiterlijk in 2050 70-85 % van de elektriciteit wereldwijd uit hernieuwbare energiebronnen afkomstig moeten zijn. Volgens door het Europees Milieuagentschap (EEA) in 2017 uitgebrachte statistieken is de energievoorzieningssector de grootste veroorzaker (28 %) van de directe uitstoot van broeikasgassen in de EU.

⁽²⁾ Resolutie van het Europees Parlement van 14 maart 2019 over klimaatverandering — een Europese strategische langetermijnvisie voor een bloeiende, moderne, concurrerende en klimaatneutrale economie in overeenstemming met de Overeenkomst van Parijs (2019/2582 (RSP)).

⁽³⁾ COM(2018) 773 final.

⁽⁴⁾ In de NDC's hebben de EU en haar lidstaten zichzelf een bindend streefcijfer opgelegd om de binnenlandse uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met minstens 40 % te verminderen ten opzichte van 1990.

Kennisoverdracht en cohesiebevordering met het oog op een gelijklopende Europese energietransitie: ondersteuning van steenkool- en koolstofintensieve regio's en eilanden

7. De klimaatverandering is een wereldwijde uitdaging; de door de EU geboekte vooruitgang om tegen 2050 een klimaatneutrale economie te bereiken moet vergezeld gaan van soortgelijke inspanningen van derde landen. Het CvdR wijst er in dit verband op dat het mondiale concurrentievermogen van de EU in gevaar kan komen doordat derde landen minder ambitieuze klimaatdoelstellingen nastreven. De Commissie en de lidstaten worden dan ook opgeroepen om de klimaatverandering als een strategische diplomatieke prioriteit te blijven zien, teneinde wereldwijd een gelijk speelveld tot stand te brengen.
8. Het CvdR benadrukt dat het van belang is de energietransitie te beheren op de niveaus die het dichtst bij de burgers staan, en om inzicht te hebben in de lokale en regionale kenmerken en de financiële, historische, geografische en geopolitieke beperkingen en behoeften. Het roept de lidstaten op om, met steun van de Europese instellingen, meer solidariteit te tonen en een gelijklopende, duurzame energietransitie te ontwikkelen en tegelijkertijd de economische ontwikkeling en sociale cohesie in Europa te bevorderen. Hierbij moet bijzondere aandacht en steun worden gegeven aan mijnbouwgebieden, koolstofintensieve regio's en eilanden met ontvolkingsproblemen die ernstig zullen worden getroffen door de vernietiging van de werkgelegenheid die deze transitie met zich meebrengt.
9. Het CvdR is ingenomen met de initiatieven van de Commissie, zoals "Steenkool- en koolstofintensieve overgangsregio's" en "Schone energie voor de EU-eilanden", die tot doel hebben technische bijstand te verlenen aan sociaaleconomisch meer kwetsbare regio's, waarvan de kenmerken deze transitie moeilijker en een goede planning des te dringender maken.
10. Er zijn momenteel 41 steenkoolregio's van NUTS 2-niveau in 12 EU-landen (met inbegrip van het Verenigd Koninkrijk); de kolensector levert ongeveer 240000 directe banen in de steenkoolmijnen en steenkoolcentrales, en ongeveer 21 5000 indirecte arbeidsplaatsen. Daarnaast zijn er ook regio's die sterk afhankelijk zijn van koolstofintensieve activiteiten (zoals de ijzer-, staal- en turfproductie). Het Comité dringt er dan ook op aan dat de EU en de lidstaten financiële en technische steun verlenen om de continuïteit van de energievoorziening in de door systemische veranderingen getroffen regio's te waarborgen en om de negatieve sociale en economische aspecten van de transitie te verzachten.
11. Meer dan 2200 bewoonde Europese eilanden, die 12 miljoen mensen herbergen, worden bijzonder hard getroffen door de energietransitie vanwege hun grote afhankelijkheid van fossiele brandstoffen in combinatie met de hoge energieprijzen. Wel kunnen eilanden belangrijke proeftuinen zijn voor schaalbare duurzame energieoplossingen om over te schakelen op een systeem zonder fossiele brandstoffen, en om de voortslepende subsidiëring van fossiele brandstoffen af te bouwen.
12. Het CvdR steunt de ontwikkeling van regionale innovatiecentra om onderzoek, universiteiten en het bedrijfsleven bij elkaar te brengen. Deze centra moeten als klankbord fungeren door de kennis en het bewustzijn van burgers en lokale gemeenschappen op het gebied van de energietransitie te vergroten en moeten ruimte bieden om de regionale innovatiestrategieën op interactieve wijze te ontwerpen en uit te voeren.
13. Aangezien de overgang naar schone energie in de hele EU al 2 miljoen banen heeft opgeleverd, pleit het CvdR voor de oprichting van regionale centra voor beroepsopleiding op het gebied van de energietransitie om te zorgen voor capaciteitsopbouw (met inbegrip van digitale vaardigheden) en opleidingen, om de beroepsvaardigheden aan te passen aan de behoeften van een duurzamere industrie.
14. Ook zou er in het kader van Erasmus en Erasmus Plus meer nadruk moeten worden gelegd op het thema energietransitie, om het bewustzijn te vergroten en personen die door de transitie worden getroffen meer mogelijkheden te bieden om hun kansen te vergroten dankzij uitwisselingen en het delen van kennis. Het CvdR spreekt opnieuw zijn steun uit voor "strategische partnerschappen" ⁽⁵⁾ onder gedecentraliseerd beheer, om de uitwisseling van beste praktijken op het gebied van energie-innovatie tussen lokale en regionale overheden via grensoverschrijdende en transnationale projecten mogelijk te maken.
15. Dankzij hun economische ontwikkeling en het belang van energieproductie voor de ontwikkeling van de beschaving verdienen steenkool- en koolstofintensieve overgangsregio's erkenning. Veel van hen hebben specifieke kennis en een cultureel besef ontwikkeld ten aanzien van het belang van veranderende patronen van energieproductie, en staan open voor innovatie ten behoeve van de economische en sociale ontwikkeling in de energiesector. Deze tradities en kansen moeten worden aangegrepen voor de ontwikkeling van regionale strategieën, met inbegrip van kennisoverdracht en bijscholing, waarbij deskundigheid en arbeid worden gekanaliseerd naar koolstofarme technologieën en innovaties.

Investeren in een toekomstbestendige energietransitie voor Europa

16. De energietransitie biedt een geweldige kans om te investeren in een toekomstbestendige infrastructuur en een omschakeling te stimuleren die de levenskwaliteit van alle Europeanen ten goede zal komen. De Commissie en de lidstaten zouden de lokale en regionale overheden dan ook voldoende middelen, mandaten en steun moeten geven om de energietransitie in Europa te versnellen.

⁽⁵⁾ CDR 3950/2018 (PB C 168 van 16.5.2019, blz. 49).

17. Het CvdR is in dit verband ingenomen met de aankondiging van de nieuwgekozen Commissievoorzitter, Ursula von der Leyen, om een nieuw fonds voor een rechtvaardige transitie op te richten. Het dringt erop aan dat de financiering nauw wordt gekoppeld aan het cohesiebeleid voor de periode 2021-2027, om de getroffen NUTS 2-regio's in staat te stellen hun operationele programma's te versterken, aangezien zij de grootste uitdagingen moeten overwinnen bij het vergroenen van hun economieën en het waarborgen van een rechtvaardige energietransitie voor hun burgers. Deze toewijzing moet niet binnen de in bijlage XXII voorgestelde maxima vallen, maar moet als aanvullende financiering beschikbaar worden gesteld. Deze aanvullende financiering kan dan worden gebruikt om de komende zeven jaar de EFRO- en ESF-programma's voor deze NUTS 2-regio's te versterken en de meerwaarde van de EU actief te bevorderen.
18. Het CvdR dringt er niet alleen op aan om in de begroting meer rekening te houden met de klimaatverandering maar dringt ook aan op doeltreffende maatregelen om directe en indirecte subsidies voor fossiele brandstoffen (zoals de bestaande belastingvrijstellingen voor vliegtuigbrandstof) geleidelijk af te schaffen, om gelijke concurrentievoorwaarden voor hernieuwbare energieën te creëren, gedragsverandering aan te moedigen en de nodige middelen vrij te maken voor een rechtvaardige transitie. Het is in dit verband ingenomen met het debat dat de nieuwgekozen voorzitter van de Commissie, Ursula von der Leyen, op gang heeft gebracht over koolstofprijzen en de invoering van een koolstofbelasting aan de grens.
19. Het CvdR benadrukt het belang van medefinancieringspercentages voor EU-fondsen om de toegang tot deze fondsen voor kleine gemeenschappen en eilanden te vergemakkelijken. Hun capaciteit als "proeftuinen" voor energietransitie moet worden versterkt door innovatieve oplossingen en gecoördineerde beleidsmaatregelen te ontwikkelen die gericht zijn op beleidskaders, regelgevende maatregelen, financiering, samenwerking en betrokkenheid van de belanghebbenden.
20. Het CvdR is ingenomen met het voorstel voor het meerjarig financieel kader 2021-2027 en de nadruk op duurzame ontwikkeling, en herhaalt zijn oproep om meer dan 30 % van de begroting te reserveren voor de mainstreaming van het klimaatbeleid. Het dringt aan op meer steun voor de ontwikkeling van slimme specialisatiestrategieën om meer innovatieve producten en processen op de Europese markt te brengen ⁽⁶⁾. Het is ingenomen met het voorgestelde onderzoeksgebied van klimaatneutrale en slimme steden in het kader van Horizon Europa, met het oog op het stimuleren van onderzoek en innovatie in de hele EU.
21. Met betrekking tot het LIFE-subprogramma "Clean Energy Transition" beveelt het CvdR aan om het financieringspercentage te verhogen van de voorgestelde 60 % tot 70 % voor organisaties met winstoogmerk en 100 % voor overheden en non-profitorganisaties, en om door te gaan met het aantrekken van lokale en regionale overheden en kleinere organisaties zoals lokale energieagentschappen. Het is ingenomen met de oprichting van het InvestEU-fonds en stelt voor deze mogelijkheid te benutten om de energietransitie te vergemakkelijken, met name in kwetsbare regio's. Het CvdR stelt voor om in deze programma's extra punten toe te kennen aan projecten die worden ontwikkeld in overgangsregio's.
22. Met het oog op de staatssteunregels na 2020 pleit het CvdR voor een verhoging van het toegestane niveau van staatssteun en voldoende flexibiliteit voor projecten in verband met de energietransitie in steenkoolregio's, koolstofintensieve regio's en eilanden, maar ook in lokale gemeenschappen, om investeringen door het bedrijfsleven aan te moedigen.
23. Het CvdR dringt erop aan dat mechanismen worden opgezet voor de bredere ondersteuning en financiering van projecten voor de energietransitie in regio's die als steenkool- en koolstofintensieve overgangsregio's worden aangemerkt, en wel om de volgende redenen: 1) we moeten niet wachten tot de gevolgen van de transitie onherstelbaar zijn voor deze regio's; 2) het moet mogelijk worden gemaakt om de maximale steunniveaus voor alle ondernemingen maar met name voor grote ondernemingen te verhogen, vanwege de mogelijkheden die zij hebben om in deze regio's te investeren en vanwege het multiplicatoreffect dat daarvan uitgaat; 3) andere maatregelen om de gevolgen van de transitie te verzachten, zoals een verhoging van de EFRO-steun, moeten eveneens mogelijk worden gemaakt; 4) steenkoolregio's moeten worden aangewezen als steungebieden overeenkomstig artikel 107, lid 3, onder a) en c), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), en de EU-steunregels voor die gebieden moeten dienovereenkomstig worden aangepast.
24. Het herhaalt zijn oproep om de administratieve rompslomp te verminderen en de procedures voor de voorbereiding van projecten en capaciteitsopbouw in lokale en regionale overheden te vereenvoudigen. Bovendien moeten steden en regio's op maat gesneden technische bijstand blijven ontvangen om investeringen voor ambitieuze projecten veilig te stellen. Zij moeten zowel worden geholpen bij de toegang tot de JASPERS en ELENA-programma's van de Europese Investeringsbank, als bij de ontwikkeling van financierbare projecten, met inbegrip van kleinschalige projecten. Het CvdR kijkt in dit verband uit naar de door de nieuwgekozen Commissievoorzitter, Ursula von der Leyen, aangekondigde voorstellen voor een Europese klimaatbank.
25. Er is meer synergie tussen de verschillende financieringsbronnen op EU-, nationaal en regionaal niveau nodig, alsook sterkere synergieën tussen publieke en private financiering om de doeltreffendheid van de transitie naar schone energie te vergroten.
26. Het CvdR steunt de ontwikkeling van een financiële faciliteit voor steenkool- en koolstofintensieve regio's om vanaf een zeer vroeg stadium in de projectontwikkeling financiële en technische bijstand te verlenen. Het beveelt aan om de nieuw ontwikkelde regionale strategieën te koppelen aan uitgebreide plannen voor de uitbanning van fossiele brandstoffen en niet-duurzame praktijken, en tegelijkertijd kansen te creëren voor hoogwaardige werkgelegenheid.

⁽⁶⁾ COM(2018) 374 final.

Stimuleren van innovatie en strategische toepassingen van technologie

27. De lokale en regionale overheden fungeren nu reeds als facilitatoren en katalysatoren voor sociale, bestuurlijke en technologische innovatie, door organisatorische en institutionele platforms op te richten waar belanghebbenden gezamenlijk strategieën kunnen ontwikkelen voor een rechtvaardige, duurzame en innovatieve energietransitie.
28. Er is al een brede waaier aan technische oplossingen voor een kostenefficiënt, klimaatneutraal Europa op de markt. Met de huidige technologieën kan tot 86 % van de CO₂-emissies (7) worden teruggedrongen in een onderling gekoppeld energiesysteem.
29. De ontwikkeling van nieuwe oplossingen voor energieopslag die niet afhankelijk zijn van schaarse of geografisch sterk geconcentreerde grondstoffen moet worden gestimuleerd. Ook moet vooruitgang worden geboekt met commerciële technologieën en processen voor de afvang, het gebruik en de opslag van CO₂ voor industriële processen die met de huidige kennis niet volledig koolstofvrij zijn (bijv. geïntegreerde staalproductie).
30. De belangrijkste belemmeringen voor een snelle toepassing van koolstofarme technologieën houden verband met het gebrek aan financiële en personele middelen, bestaand beleid en regelgeving en organisatiestructuren die nog steeds afhankelijk zijn van op fossiele brandstoffen gebaseerde waardeketens, maar ook met sociaal-culturele factoren zoals een gebrek aan maatschappelijke aanvaarding, vooral omdat dit in mijnbouwregio's kan leiden tot vernietiging van de werkgelegenheid en ontvolking. Het CvdR is het er dan ook mee eens dat innovatie moet voortkomen uit specifieke lokale contexten en rechtstreeks gericht moet zijn op het hele systeem en de gemeenschap ter plaatse, en dat processen die leiden tot een gebrek aan maatschappelijk draagvlak moeten worden tegengegaan.
31. Het CvdR dringt aan op verdere administratieve vereenvoudiging en vermindering van de regelgevingsbelemmeringen voor de ontwikkeling en toepassing van nieuwe en innovatieve technologieën en bedrijfsmodellen.
32. De integriteit en de werking van de EU-regeling voor de handel in emissierechten moet worden verbeterd, terwijl kwetsbare regio's en groepen een betrouwbare en betaalbare duurzame energievoorziening moet worden geboden.

Complexe uitdagingen vergen gedeelde oplossingen: bijdragen op alle niveaus mogelijk maken om de Overeenkomst van Parijs te laten slagen

33. Het is van belang dat alle actoren — burgers, bedrijfsleven en particulieren — maar met name de meest terughoudende bij dit proces worden betrokken door de aandacht te vestigen op alle nevenvoordelen van de energietransitie: betere luchtkwaliteit, gezondheid, milieu, groene ruimte, biodiversiteit, goedkopere energie enz.
34. Het CvdR is ingenomen met de goedkeuring van het pakket "Schone energie voor iedereen" (8) en onderstreept het belang van doeltreffende publieke inspraak en regionale samenwerking bij de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van de nationale energie- en klimaatplannen (9). De lidstaten worden opgeroepen om een permanente klimaat- en energiedialoog op meerdere niveaus te voeren met de lokale en regionale overheden en andere belanghebbenden bij de energietransitie (10), en om de systematische horizontale en verticale coördinatie van de politieke en technische besluitvorming te versterken. De dialoog met regionale en lokale overheden en energieagentschappen is immers van groot belang, vanwege hun grondige kennis van het gebied.
35. Het CvdR benadrukt de dringende noodzaak om de complementariteit tussen de NDC's en de lokaal/regionaal vastgestelde bijdragen ten volle te benutten door steun te verlenen aan vrijwillige lokale en regionale geïntegreerde plannen (11), door de rapportageverplichtingen op elkaar af te stemmen en de impact op sector- (12) en overheidsniveau te maximaliseren.
36. Meer dan 9000 lokale en regionale overheden in heel Europa hebben zich verbonden tot ambitieuze doelstellingen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en de klimaatverandering aan te pakken door deel te nemen aan initiatieven zoals het Europees Burgemeestersconvenant, en door strategieën en actieplannen te ontwikkelen waarmee zij rechtstreeks tegemoet komen aan de behoeften van hun burgers en hun visie op een duurzame toekomst.

(7) Wetenschappelijke studie van Heat Roadmap Europe, scenario van 2050 ten opzichte van 1990, Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps (en).

(8) Het pakket "Schone energie voor iedereen" bevat doelstellingen voor 2030: een bindend streefcijfer inzake hernieuwbare energie van minstens 32 % en een energie-efficiëntiestreefcijfer van minstens 32,5 % (met mogelijk een opwaartse bijstelling in 2023).

(9) Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 328 van 21.12.2018, blz. 1).

(10) CDR 830/2017 (PB C 342 van 12.10.2017, blz. 111).

(11) Zoals de actieplannen voor duurzame energie en klimaat (SECAP's) in het kader van het Burgemeestersconvenant.

(12) Zoals de sectoren elektriciteit, verwarming en koeling, vervoer, afval, landbouw en hun subsectoren.

Een energietransitie waarbij de mens centraal staat

37. Burgers en energiegemeenschappen hebben tegenwoordig ongekende mogelijkheden om “prosumenten” (actieve marktdeelnemers) te worden. Het CvdR is verheugd over de formele oprichting van lokale energiegemeenschappen in het pakket schone energie, en roept op tot de vaststelling van duidelijke rechten en plichten en voorwaarden voor nationale steun, om het potentieel van dergelijke structuren volledig operationeel te maken.
38. Om consumenten autonomer en meer verantwoordelijk te maken voor hun eigen energieverbruik herhaalt het CvdR zijn oproep om betaalbare, kosteneffectieve, goed werkende, niet-fraudegevoelige, gebruiksvriendelijke en veilige slimme netten en meters te installeren (mits zij economisch in het belang van de eindverbruiker zijn) die afgestemd zijn op de behoeften en wensen die deze eindgebruikers hebben op het gebied van voorlichting, de regeling van hun energieverbruik en de daling van hun facturen.
39. Het CvdR moedigt de Commissie en de lidstaten aan om het potentieel van een gedecentraliseerde productie door prosumenten ten volle te benutten, door de ontwikkeling van energienetwerken te bevorderen en rechtszekerheid te bieden voor zowel kleine als grootschalige investeringen in energie, en door de toegang tot gedigitaliseerde transmissie- en distributiesystemen, diensten en platforms voor consumenten te verbeteren.
40. Om de energietransitie te versnellen moet worden gezorgd voor duidelijke marktregels, stabiel beleid, vereenvoudigde en flexibele administratieve procedures en gerichte financiële steunregelingen.

Versterking van synergieën voor een systemische verschuiving tussen sectoren

41. De thermische sector is van essentieel belang voor de koppeling van sectoren en de meest kosteneffectieve oplossing die de integratie van het aandeel variabele hernieuwbare energie tot 87 % en meer mogelijk maakt met de reeds beschikbare technologieën, en tegelijkertijd flexibiliteit biedt en de stabiliteit van een algemeen geïntegreerd duurzaam energiesysteem waarborgt ⁽¹³⁾. Er is momenteel sprake van extreme energieverliezen, zoals overtollige warmte binnen de elektriciteitsproductie, die in theorie het gehele gebouwenbestand van Europa van energie zou kunnen voorzien ⁽¹⁴⁾ maar rechtstreeks verantwoordelijk is voor 36 % van de CO₂-uitstoot en voor bijna 75 % als energie-inefficiënt wordt beschouwd ⁽¹⁵⁾.
42. Bij een duurzame energietransitie moet rekening worden gehouden met het energiesysteem in zijn geheel, waarin productie, levering, distributie en verbruik nauw met elkaar verbonden zijn. Het CvdR staat volledig achter het primaire vereiste van energie-efficiëntie en de toezegging om de huidige doelstelling van 32 % hernieuwbare energie tegen 2030 op te krikken naar 40 %, teneinde het tempo van de door de mens veroorzaakte opwarming van de aarde te vertragen en zodat tegen 2050 klimaatneutraliteit kan worden bereikt, en dringt aan op een geïntegreerde en sectoroverschrijdende energiemarkt waarin energieverliezen worden tegengegaan en een efficiënte voorziening van hernieuwbare energie mogelijk is.
43. Het CvdR vestigt de aandacht op de uitdagingen waarmee de ultraperifere regio's te maken krijgen bij de tenuitvoerlegging van een duurzame energietransitie. Het verzoekt de Europese Commissie daarom de inherente beperkingen van deze regio's te erkennen en wetgeving aan te nemen om ervoor te zorgen dat zij ten minste op gelijke voet met de andere regio's van Europa komen te staan.
44. De energietransitie biedt een kans om een veiliger en toekomstbestendig energiesysteem tot stand te brengen door de energie-efficiëntie te verhogen en het verbruik te verminderen, het aandeel hernieuwbare energie te vergroten en in heel Europa infrastructuur en interconnecties aan te leggen om snel te kunnen reageren op verstoringen van de energievoorziening. Het CvdR steunt daarom de ontwikkeling van synergieën tussen stedelijke en plattelandsgebieden om hun mogelijkheden als het gaat om de productie van hernieuwbare energie en het beheer van energieverliezen, te combineren in geoptimaliseerde en veerkrachtigere energie-infrastructuren waarin minder energie verloren gaat.
45. De circulaire economie is van groot belang als integrerend onderdeel van een duurzame energietransitie, waarbij gebruik wordt gemaakt van levenscyclusconcepten voor de vraag naar en het aanbod van infrastructuur, producten en diensten. Overheidsopdrachten bieden grote mogelijkheden om klimaatverandering tegen te gaan. Dit moet worden ondersteund door eisen inzake ecologisch ontwerp, normen en informatiesystemen voor levenscyclusgegevens, zowel op EU-niveau als in de lidstaten. Overheidsopdrachten voor innovatie zijn een strategisch instrument om deze geïntegreerde aanpak te ondersteunen, waarin de lokale en regionale overheden een cruciale rol kunnen spelen bij de sectoroverschrijdende tenuitvoerlegging en schaalvergroting.

⁽¹³⁾ Wetenschappelijke studie van Heat Roadmap Europe, scenario van 2050 ten opzichte van 1990, Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps (en).

⁽¹⁴⁾ Guidelines for the Energy System Transition. The Energy Union Perspective (en).

⁽¹⁵⁾ EASME, High energy performing buildings — Support for innovation and market uptake under Horizon 2020 energy efficiency.

46. Om een transitie op meerdere niveaus te realiseren, zowel in regio's als in gemeenten, zouden lokale en regionale overheden energiemanagers kunnen aanstellen om het klimaat- en energiebeleid op verschillende niveaus doeltreffend te coördineren.
47. Het CvdR spoort zijn leden aan een interfractiewerkgroep op te richten waarin vertegenwoordigers van steenkool- en koolstof-intensieve regio's, alsmede deskundigen en belanghebbenden bijeen worden gebracht om concrete voorstellen uit te werken voor een innovatieve en duurzame energietransitie en om beste praktijken uit te wisselen in de hele EU.

Brussel, 9 oktober 2019.

De voorzitter
van het Europees Comité van de Regio's
Karl-Heinz LAMBERTZ
